

Międzynarodowy Znormalizowany Numer Książki

ISBN

Instrukcja

Nowa wersja obowiązująca od 2007 roku

Opracowana na podstawie Podręcznika użytkownika ISBN (Users' Manual, 5th ed., 2005) i normy PN-ISO 2108:2006

1. Funkcja i zakres ISBN (International Standard Book Number)

System ISBN został utworzony jako jednoznaczny międzynarodowy system identyfikacyjny każdej formy produktu lub wydania danego **wydawnictwa zwarte**, opublikowanego przez danego wydawcę.

Wydawnictwo zwarte: publikacja zaplanowana przez jej wydawcę jako całość składająca się z jednej lub z określonej liczby części i rozpowszechniana w dowolnej formie produktu (np. *oprawa, nośnik*)

Zasady ISBN w Polsce reguluje norma PN-ISO 2108:2006, która zastępuje normę PN-ISO 2108:1997

Wydawcy, którzy chcą przystąpić do systemu ISBN, powinni zwrócić się do agencji odpowiedzialnej za zarządzanie systemem ISBN w danym kraju, regionie lub grupie językowej, gdzie znajduje się siedziba ich firmy, aby otrzymać niepowtarzalne i określające ich jednoznacznie identyfikatory. Po wyczerpaniu przez wydawcę puli numerów powiązanych z danym identyfikatorem, można mu przydzielić kolejny element identyfikujący tego wydawcę, pozwalający na przyznanie dalszych pul numerów ISBN.

Wydawca, który otrzymał numery ISBN, sam nadaje je wydawanym przez siebie książkom, niezależnie od tego, czy udostępnia je bezpłatnie czy w sprzedaży.

Z punktu widzenia międzynarodowego systemu ISBN nie ma prawnego wymogu posiadania ISBN. Nadanie numeru ISBN nie pociąga za sobą żadnej prawnej ochrony ani też ochrony praw autorskich.

Tylko agencja rejestracyjna wyznaczona przez Międzynarodową Agencję ISBN może przydzielać identyfikatory poszczególnym wydawcom. W Polsce numery przydziela Krajowe Biuro ISBN. Ani identyfikatory, ani żaden z odpowiadających im numerów ISBN nie może być sprzedany lub odstąpiony innemu wydawcy.

10-cyfrowe numery ISBN, które wydawca otrzymał wcześniej, a które nie zostały jeszcze nadane publikacjom, powinny być nadal przez wydawcę używane do czasu ich wyczerpania. Należy jednak dokonać ich konwersji na nową 13-cyfrową formę. Konieczne jest przeliczenie numeru ze względu na zmianę ostatniej cyfry, która jest znakiem kontrolnym.

Dodanie prefiksu 978 do użytego wcześniej 10-cyfrowego numeru ISBN nie tworzy nowego, 13-cyfrowego numeru, nie wolno więc go nadać nowej publikacji.

Na książkach wydanych po 1 stycznia 2007 r. należy drukować tylko 13-cyfrowy ISBN.

Przykłady typów wydawnictw zwartych, którym można nadawać numery ISBN:

- drukowane książki i broszury (i ich różne formy),
- publikacje w języku Braille'a,
- publikacje o określonym zakończeniu, których wydawca nie zamierza kontynuować lub regularnie aktualizować,
- mapy,
- filmy edukacyjne i instruktażowe, wideo i przezrocza,
- książki mówione na kasetach, płytach CD lub DVD,
- publikacje elektroniczne zarówno na nośnikach fizycznych (np. taśmy, dyskietki, CD-ROM-y), jak i w Internecie,
- cyfrowe kopie drukowanych publikacji książkowych,
- publikacje w postaci mikroform,
- oprogramowanie edukacyjne lub instruktażowe,
- publikacje multimedialne (jeśli ich podstawowym składnikiem jest tekst).

Przykłady typów materiałów, którym nie zaleca się nadawania numerów ISBN:

- dzieła abstrakcyjne,
- druki ulotne (np. materiały reklamowe, katalogi handlowe, aukcyjne itp.),
- druki i foldery artystyczne bez strony tytułowej i tekstu,
- dokumenty osobowe (takie jak elektroniczne życiorysy lub charakterystyki osobowe),
- pocztówki i kartki okolicznościowe,
- nagrania muzyczne,
- oprogramowanie przeznaczone dla celów innych niż edukacyjne lub instruktażowe,
- elektroniczne tablice ogłoszeń,
- e-maile i inne rodzaje korespondencji elektronicznej,
- gry.

Numerów ISBN **nie nadaje się** zasobom ciągłym (np. wydawnictwa ciągłe, serie bez określonego zakończenia i zasoby zaktualizowane), które oznacza się numerami ISSN.

Numerów ISBN **nie nadaje się** także drukom muzycznym, które oznacza się numerami ISMN.

2. Struktura ISBN

Od 1.01.2007 r. agencje ISBN przydzielają wydawcom wyłącznie numery ISBN składające się z 13 cyfr.

Numery ISBN składają się z następujących elementów:

- prefiksu,
- identyfikatora grupy rejestracyjnej,
- identyfikatora wydawcy (występującego o rejestrację),
- identyfikatora publikacji,
- znaku kontrolnego.

Każdy element numeru powinien być oddzielony od innych łącznikiem (-).

2.1 Prefiks

Pierwszym elementem numeru ISBN jest 3-cyfrowa liczba udostępniana przez EAN International. Obecnie jest to prefiks 978, w przyszłości przewiduje się wykorzystanie również prefiksu 979.

2.2 Identyfikator grupy rejestracyjnej

Drugi element numeru ISBN identyfikuje kraj, region geograficzny lub obszar językowy należący do systemu ISBN.

Identyfikatory grupy rejestracyjnej przydzielane są przez Międzynarodową Agencję ISBN. Identyfikatorem grupy rejestracyjnej dla Polski jest **83**. Krajowe Biuro ISBN w Polsce rejestruje tylko wydawców działających na terenie Polski.

PRZYKŁAD: 978-83

2.3 Identyfikator wydawcy

Trzeci element numeru ISBN identyfikuje konkretnego wydawcę w obrębie danej grupy rejestracyjnej. Długość tego elementu jest zmienna i zależy bezpośrednio od oczekiwanej wielkości produkcji wydawniczej tego wydawcy. Wydawcy, od których oczekuje się publikacji największej liczby tytułów, otrzymują najkrótsze identyfikatory i odwrotnie, wydawcy o najmniejszej produkcji otrzymują najdłuższe identyfikatory.

PRZYKŁAD: 978-83-01
978-83-924051

2.4 Identyfikator publikacji

Czwarty element numeru ISBN identyfikuje konkretne wydanie publikacji danego wydawcy. Długość tego elementu zależy bezpośrednio od spodziewanej wielkości produkcji wydawniczej tego wydawcy. Wydawcy publikujący najwięcej tytułów otrzymują najdłuższe identyfikatory publikacji, a wydawcy publikujący najmniej tytułów najkrótsze.

PRZYKŁAD: 978-83-01-00001
978-83-924051-2

2.5 Znak kontrolny

Piątym i ostatnim elementem numeru ISBN jest znak kontrolny (jedna cyfra).

PRZYKŁAD: 978-83-01-00001-1

Liczba cyfr w każdym elemencie numeru ISBN dla grupy rejestracyjnej, wydawcy i publikacji różni się długością. W sumie jest to 9 cyfr. Te 9 cyfr, wraz z 3-cyfrowym prefiksem i cyfrą kontrolną, tworzy 13-cyfrowy numer ISBN.

3. Nadawanie numerów ISBN

3.1 Zasady ogólne

Każdej odrębnej publikacji lub kolejnemu wydaniu publikacji danego wydawcy należy nadać odrębny numer ISBN. Odrębny numer ISBN powinien być również nadany każdej odrębnej wersji językowej danej publikacji. Jeśli publikacja jest udostępniana zarówno oddzielnie oraz jako część serii, należy ją traktować jak dwie oddzielne publikacje i każdej nadać odrębny numer ISBN.

3.2 Zmiany w publikacjach

Jeśli jakaś część lub części publikacji uległy znaczącym zmianom, należy jej nadać odrębny numer ISBN. Nowy numer należy nadać, jeśli zmianie uległ tytuł publikacji. Zmiany dotyczące projektu okładki czy ceny książki nie wymagają nadania odrębnego numeru ISBN. Nie jest on również wymagany w odniesieniu do drobnych zmian w danym wydaniu (np. korekty błędów drukarskich).

Dodruk z tego samego składu nie powinien otrzymać nowego numeru.

3.3. Przedruki faksymilowe

Przedrukowi faksymilowemu należy nadać odrębny numer ISBN, jeśli jest wydany przez innego wydawcę.

3.4 Publikacje w różnych formach wydania

Różne formy danej publikacji (np. wersja w twardej oprawie, w miękkiej oprawie, w alfabecie Braille'a, książka mówiona, publikacja elektroniczna online) wymagają nadania odrębnych numerów ISBN. Jeśli publikacje elektroniczne są udostępniane w różnych formatach (np. .lit, .pdf, .html, .pdb), każdemu dostępnemu oddzielnie formatowi należy nadać odrębny ISBN.

3.5 Publikacje luźnokartkowe

Numer ISBN może być nadawany publikacjom luźnokartkowym, mającym w zamierzeniu stanowić skończoną całość, tzn. takim publikacjom, które będą wydawane przez określony czas.

Numer ISBN nie przysługuje ani publikacjom luźnokartkowym, które są ciągle uaktualniane (zasoby aktualizowane), ani ich poszczególnym aktualizowanym częściami.

3.6 Publikacje wielotomowe

Jeśli publikacja składa się z więcej niż jednego tomu, numer ISBN należy nadać kompletowi tomów. Jeśli poszczególne tomy z kompletu są dostępne również oddzielnie, wówczas każdy tom powinien otrzymać własny, odrębny ISBN. Na odwrocie strony tytułowej indywidualnego tomu należy umieścić jego ISBN oraz zaleca się podać ISBN całego kompletu.

Jeśli pojedyncze tomy nie są przeznaczone do samodzielnego udostępniania, zaleca się mimo to nadawanie odrębnych numerów ISBN poszczególnym tomom w celu ułatwienia ich dystrybucji oraz obsługi zwrotów.

PRZYKŁAD: 978-83-01-00001-1 (całość)

978-83-01-00002-8 (t.1)

978-83-01-00003-5 (t.2)

3.7 Publikacje wydane w ramach serii

Wydawnictwa zwarte wydane w ramach serii numerowanej mogą otrzymywać numer ISBN dla tytułu tomu i ISSN dla tytułu serii. Oba numery muszą być w wyraźny sposób zidentyfikowane przez własny akronim (ISBN i ISSN).

3.8 Publikacje wspólne

Publikacja ukazująca się jako wydanie wspólne kilku wydawców otrzymuje zazwyczaj numer ISBN od wydawcy odpowiedzialnego za jej dystrybucję. Dopuszczalne jest jednak, by każdy ze współwydawców nadał jej własny numer ISBN.

3.9 Przejęcie całej produkcji wydawniczej i praw do publikacji

Wydawca przejmujący całość produkcji wydawniczej danej firmy i jej prawa do publikacji może używać numerów ISBN nadanych przez pierwotnego wydawcę do czasu, gdy nowa

firma opublikuje nowe wydanie lub reprint publikacji pod własnym szyldem.

3.10 ISBN nigdy nie może być ponownie użyty

Numer ISBN nadany raz wydawnictwu zwartemu nie może być nigdy zmieniony, zastąpiony ani użyty ponownie do identyfikacji innego wydawnictwa zwartego, nawet jeśli okaże się, że oryginalny numer ISBN został użyty błędnie. Wydawca, który odkryje, że dany numer ISBN został nadany błędnie, musi go usunąć z listy numerów do wykorzystania. Wydawca powinien również zgłosić błędnie nadany numer swojej agencji ISBN.

4. ISBN dla publikacji elektronicznych i oprogramowania edukacyjnego/instruktażowego

4.1 ISBN dla publikacji elektronicznych spełniających kryteria systemu ISBN

Jeśli dana publikacja jest dostępna w postaci elektronicznej (np. książka elektroniczna, CD-ROM lub publikacja dostępna w Internecie), kwalifikuje się ona do otrzymania numeru ISBN pod warunkiem, że zawiera tekst, jest udostępniana publicznie i nie jest planowana jako zasób ciągły.

Takie publikacje mogą zawierać również obrazy i dźwięki, ale powiązane z nimi materiały będą uznawane za objęte tym samym numerem ISBN, jeśli stanowią faktycznie część danej publikacji.

Przykłady typów publikacji elektronicznych, którym nie zaleca się nadawania numerów ISBN :

- publikacje podlegające częstym aktualizacjom, do których dostęp jest możliwy natychmiast po ich wprowadzeniu, takie jak bazy danych online,
- strony www,
- materiały promocyjne lub reklamowe,
- tablice ogłoszeń,
- e-maile i korespondencja elektroniczna innego rodzaju,
- wyszukiwarki internetowe,
- gry,
- dokumenty osobowe (takie jak elektroniczne życiorysy lub charakterystyki osobowe),
- organizatory/terminarze.

4.2 ISBN dla oprogramowania spełniającego kryteria systemu ISBN

Numer ISBN może zostać wykorzystany do identyfikacji określonego produktu oprogramowania przeznaczonego do celów edukacyjnych i/lub instruktażowych (np. komputerowy program szkoleniowy), pod warunkiem, że nie jest on przystosowany do indywidualnych wymagań klienta i nie wymaga wprowadzenia danych, by działać.

Wszelkie inne produkty oprogramowania (np. gry komputerowe) nie powinny otrzymać numeru ISBN.

4.3 Zasady nadawania numerów ISBN publikacjom elektronicznym i spełniającym kryteria systemu ISBN produktom oprogramowania

Jeśli określona, kwalifikująca się do systemu ISBN publikacja lub produkt są dostępne w innych systemach operacyjnych i/lub językach poleceń, każdy odrębny ich format powinien otrzymać własny niepowtarzalny numer ISBN. Systemom operacyjnym, jako takim, nie powinno się jednak nadawać numerów ISBN.

Jeśli dana publikacja lub produkt są aktualizowane, poprawiane lub nowelizowane, a zmiany są na tyle znaczące, aby nazwać publikację nowym wydaniem, należy nadać jej nowy numer ISBN.

Ponowne wprowadzenie na rynek istniejącej publikacji lub produktu, nawet w nowym opakowaniu, gdy nie ma znaczących różnic między nowym a starym produktem, nie jest podstawą do nadania odrębnego ISBN. Powinien być nadal wykorzystywany nadany wcześniej numer ISBN.

Jeden ISBN może identyfikować dwie lub więcej pozycji w zestawie zawierającym dany produkt oprogramowania i towarzyszące mu instrukcje użytkowania i obsługi, jeśli te instrukcje są niezbędne do uruchomienia tego oprogramowania i przydatne jedynie w połączeniu z oprogramowaniem.

Jeśli zestaw zawiera dwie lub więcej pozycji, które będą udostępniane oddzielnie i mogą być niezależnie od siebie użytkowane, wówczas należy nadać odrębny numer ISBN całemu zestawowi, a każdy oddzielny element zestawu powinien otrzymać swój numer.

Numer ISBN można nadać danemu produktowi oprogramowania niezależnie od jego postaci fizycznej (np. oprogramowaniu, które klient musi pobrać zdalnie z bazy danych).

Poza identyfikowaniem produktu jako takiego, numer ISBN identyfikuje również jego wydawcę. Nie powinien być natomiast używany do identyfikacji dystrybutora lub drukarza danego produktu.

5. ISBN dla publikacji typu „druk na żądanie”

„Przystosowana” lub zindywidualizowana wersja książki wydanej jako druk na żądanie, której treść została określona przez klienta, a nie wydawcę, i której dostępność jest ograniczona, nie powinna otrzymać numeru ISBN.

6. Umieszczenie i prezentacja numeru ISBN na publikacji

Numer ISBN powinien być zawsze umieszczony na publikacji i poprzedzony akronimem ISBN.

W przypadku publikacji drukowanych ISBN powinien znajdować się:

- na odwrocie strony tytułowej,
- u dołu strony tytułowej, jeśli brakuje miejsca na odwrocie strony tytułowej,
- w dolnej części czwartej, zewnętrznej strony okładki,

- w dolnej części czwartej strony obwoluty lub innego pudełka ochronnego lub opakowania.

W przypadku publikacji elektronicznych ISBN powinien znajdować się:

- jeśli publikacja występuje w formie wizualnej prezentacji treści zapisanej w wersji elektronicznej (np. publikacja online) na stronie lub na ekranie, na którym ukazuje się tytuł publikacji lub jego odpowiednik (np. na ekranie wyświetlanym po wejściu na stronę i/lub na ekranie, na którym widnieje uwaga o prawach autorskich,
- jeśli publikacja jest wydana na nośniku fizycznym (np. płyta kompaktowa lub dyskietka) na każdej etykiecie trwale przytwierdzonej do nośnika. Jeśli umieszczenie numeru na nośniku lub jego etykiecie nie jest możliwe, ISBN należy umieścić na dole odwrotnej strony trwałego opakowania danego nośnika (np. na pudełku, okładce lub oprawie).

W przypadku edukacyjnych/instruktażowych filmów wideo i przezroczy ISBN należy umieścić w czołówce filmu (przy liście autorów).

ISBN powinien znajdować się również na wszystkich materiałach towarzyszących wydanych łącznie z daną publikacją.

ISBN należy zawsze drukować czcionką na tyle dużą, aby była łatwa do odczytania (np. 9-punktową lub większą).

Wydawca powinien dostarczyć agencji rejestracyjnej ISBN określoną liczbę metadanych (elementów opisu) dotyczących publikacji, której został nadany numer ISBN.

7. Praktyczne zastosowania ISBN

ISBN jest wykorzystywany we wszystkich gałęziach sieci dystrybucji książek i w bibliotekach.

Wykorzystuje się go do:

- identyfikacji projektów wydawniczych, od otrzymania rękopisu autora do dostarczenia końcowej publikacji,
- identyfikacji publikacji w katalogach wydawniczych i reklamach wydawcy,
- oznaczania pozycji w drukowanych i elektronicznych wykazach i na stronach internetowych,
- kontroli stanu magazynów,
- zarządzania tantiemami,
- zamówień,
- monitorowania danych o sprzedaży,
- tworzenia statystyk,
- obsługi zwrotów,
- wyszukiwań bibliograficznych.

Spis treści

1. Funkcja i zakres ISBN (International Standard Book Number)
2. Struktura ISBN
 - 2.1 Prefiks
 - 2.2 Identyfikator grupy rejestracyjnej
 - 2.3 Identyfikator wydawcy
 - 2.4 Identyfikator publikacji
 - 2.5 Znak kontrolny
3. Nadawanie numerów ISBN
 - 3.1 Zasady ogólne
 - 3.2 Zmiany w publikacjach
 - 3.3 Przedruki faksymilowe
 - 3.4 Publikacje w różnych formach wydania
 - 3.5 Publikacje luźnokartkowe
 - 3.6 Publikacje wielotomowe
 - 3.7 Publikacje wydane w ramach serii
 - 3.8 Publikacje wspólne
 - 3.9 Przejęcie całej produkcji wydawniczej i praw do publikacji
 - 3.10 ISBN nigdy nie może być ponownie użyty
4. ISBN dla publikacji elektronicznych i oprogramowania edukacyjno/instruktażowego
 - 4.1 ISBN dla publikacji elektronicznych spełniających kryteria systemu ISBN
 - 4.2 ISBN dla oprogramowania spełniającego kryteria systemu ISBN
 - 4.3 Zasady nadawania numerów ISBN publikacjom elektronicznym i spełniającym kryteria systemu ISBN produktom oprogramowania
5. ISBN dla publikacji typu „druk na żądanie”
6. Umiejscowienie i prezentacja numeru ISBN na publikacji
7. Praktyczne zastosowania ISBN